

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

رهیافت تحلیلی بر اقتصاد مقاومتی از دیدگاه تئوری پیوستگی روزنا در سیاست خارجی

علی فلاحتی^{۱۰۷}

منظر امرایی^{۱۰۸}

زهرا بهزادی^{۱۰۹}

محمد سعید ذبیحی دان^{۱۱۰}

چکیده

سیاست خارجی بعنوان یک استراتژی یا یک رشته اعمال از پیش طرح ریزی شده توسط تصمیم گیرندگان حکومتی که مقصود آن دستیابی به اهدافی معین، در چهارچوب منافع ملی در محیط بین المللی، دارای یک سری اصول است؛ که براساس ارزشها و هنجارهای موجود در دولت ها نوشته می شوند و دستگاه اجرایی موظف است در ارتباط با سایر کشورها آنها را ارج نهد. جمهوری اسلامی ایران به عنوان کشوری اسلامی دارای اصول و مبانی در سیاست خارجی بر مبنای اسلام است که این اصول با دیدگاه حاکم بر نظام بین الملل در تضاد می باشند و سلطه ابر قدرت ها را نمی پذیرند؛ بنابراین قدرت های موجود در نظام بین الملل به مخالفت با ایران پرداخته و سیاست های اقتصادی مختلفی را علیه ایران به کار گرفته اند از جمله آنها تحریم های اقتصادی است که از جانب این کشورها رواج یافته و اما نتیجه این تحریم ها برای جمهوری اسلامی ایران خوداتکایی و در پیش گرفتن اقتصاد مقاومتی است که در بلند مدت رونق اقتصادی و افزایش تولید ناخالص ملی را در پی خواهد داشت.

کلید واژه: اصول سیاست خارجی، تولید ملی، اقتصاد مقاومتی

^{۱۰۷} - دانشیار اقتصاد دانشگاه رازی کرمانشاه، ۰۹۱۸۳۳۲۴۲۵۳

^{۱۰۸} کارشناس ارشد مطالعات منطقه ای گرایش ایران دانشگاه شیراز- amraeim89@yahoo.com

^{۱۰۹} دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه شیراز- behzadi1391@gmail.com

^{۱۱۰} - دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه رازی کرمانشاه، zabihidansaeed@yahoo.com ، ۰۹۱۷۷۱۰۷۴۶۵

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

مقدمه:

در این نوشتار سعی بر آن است به این مسأله پرداخته شود که: "براساس مدل پیوستگی روزنا از سیاست خارجی، مولفه‌های سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران چه تأثیری بر انتخاب الگوی اقتصاد مقاومتی داشته‌اند؟ اهمیت این بحث از یک سو به جهت تأثیر آموزه‌های دینی در اهداف سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و از جهت دیگر به لحاظ شناخت لزوم ایجاد اقتصاد مقاومتی می‌باشد. با توجه به اینکه در جهان امروز موتور محرک پیشرفت، حوزه اقتصاد است و اولین گام برای رسیدن به پیشرفت همه‌جانبه باید از این حوزه آغاز شود. پیشرفت و اقتدار اقتصادی، همانگونه که رهبری نیز بر آن تأکید داشته‌اند؛ مقدمه پیشرفت در سایر حوزه‌ها خواهد بود. اما آنچه می‌تواند وجه تمایز میان پیشرفت اسلامی - ایرانی با الگوهای عام مبتنی بر مبانی فکری غربی باشد؛ ضرورت همراهی این پیشرفت با عدالت است. بر مبنای چنین ضرورتی است که شاهد اهتمام جدی رهبری به تبیین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با عدالت هستیم. همچنین لازم است که موتور محرکه این پیشرفت یعنی حوزه اقتصاد نیز با رویکردی اسلامی و ایرانی اداره شود. این رویکرد بومی همان الگویی است که رهبری آن را با عنوان الگوی اقتصاد مقاومتی یاد کرده‌اند. از آنجایی که کشورها در عرصه بین‌المللی بر مبنای اهداف سیاست خارجی تدوین شده در قانون اساسی خود عمل می‌کنند و قانون اساسی ایران نیز بر مبنای آموزه‌ای اسلامی به رشته تحریر در آمده است؛ بنابراین در این مقاله به بررسی ریشه‌های اقتصاد مقاومتی بر مبنای معیاری پیش تئوری روزنا شامل: فرد، نقش، حکومت، نظام بین‌الملل و جامعه می‌پردازیم.

سیاست خارجی

سیاست خارجی یکی از مهمترین موضوعات و مسائل روابط بین‌الملل به شمار می‌آید زیرا به بقا و حیات به‌عنوان اولین و مهمترین هدف کشورها مربوط است. جوامع از زمان‌های کهن با یکدیگر روابط سیاسی داشته‌اند و در چارچوب یک سلسله اصول مشخص و از پیش تعیین شده، برای دستیابی به اهداف سیاست خارجی با کشورهای دور و نزدیک رابطه برقرار می‌کردند؛ توسل به «جنگ» به عنوان ابزاری کلاسیک و شناخته شده مورد توجه

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

کشورها بوده و «دیپلماسی» نیز در تحصیل اهداف و رفع اختلافات نقش چشم‌گیری داشته است. (حمید بهزادی، ۱۳۷۳: ۹)

سیاست دولت‌ها اصولاً یا به امور داخلی مربوط می‌شود یا به امور بین‌المللی، اصطلاح سیاست خارجی در مقابل امور داخلی به کار می‌رود. در خصوص سیاست خارجی به تعریف‌های زیادی بر می‌خوریم، بدون این‌که این تعریف‌ها تفاوت ماهوی و مفهومی داشته باشند و تقریباً همه‌ی آن‌ها به یک مفهوم اشاره دارند. اما از میان آن‌ها تعریف زیر کامل‌تر و روشن‌تر به نظر می‌رسد: «سیاست خارجی» عبارت است از: خط مشی و روشی که دولت در برخورد با امور و مسایل خارج از کشور برای حفظ حاکمیت و دفاع از موجودیت و تعقیب و تحصیل منافع خود اتخاذ می‌کند. (جوادمصوری، ۱۳۶۵: ۱۱).

چارچوب نظری تحلیل سیاست خارجی

بطور کلی تلاش‌های مربوط به نظریه‌پردازی در سیاست خارجی را می‌توان از لحاظ متدولوژیک تحت سه رهیافت کلی طبقه‌بندی کرد. اولین رهیافت در قالب رهیافت‌های کلان قابل بررسی است. رهیافت کلان سیستم را بعنوان راهنمای مطالعه و اقدام سیاست خارجی: دانشمندانی چون مورگنتا^{۱۱۱}، مک کلان^{۱۱۲}، مدلسکی^{۱۱۳}، روزکرانس^{۱۱۴}، کاپلان^{۱۱۵} از جمله نظریه‌پردازان مشهور در این سطح به حساب می‌آیند. یک بررسی کلی از نظریات فوق حاکی از آن است؛ که نظریه‌پردازان فوق‌الذکر با تکیه بر سطح نظام بین‌الملل اصولاً بر این مدعا پا می‌فشارند که شاخصه رفتاری کشورها تابع خروجی حاصل از شکل‌گیری قدرت در سطح کلان نظام است که به طور جبری بعنوان ورودی دستگاه تصمیم‌گیری واحدهای عضو در نظام بین‌الملل حاکم شده و بدان سبب بر رفتار خارجی آنها اثر می‌گذارد. (سیف زاده، ۱۳۶۹: ۲۸۵)

رهیافت خرد دومین رهیافت در مطالعه سیاست خارجی محسوب می‌شود. در تجزیه و تحلیل سیاست خارجی نظریه پردازان تصمیم‌گیری که سیاست خارجی کشورها را عمدتاً تابعی از عوامل و عناصر داخلی می‌دانند و به پویای تصمیم‌گیری توجه نموده و اثرات آن را بر شکل‌گیری، اخذ و اجرای تصمیم مورد بررسی قرار می‌دهند. (قاسمی، ۱۳۸۹)

^{۱۱۱}Hans. J. Morgenthau

^{۱۱۲}Charles Mccllland

^{۱۱۳}GeorgoModelski

^{۱۱۴}Richard Rosecrance

^{۱۱۵}Morton. A. Kaplan

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

برخی از ادبیات روابط بین الملل بر پیوند بین سطوح تحلیلی خرد و کلان توجه دارند. رهیافت اتصال دو سطح تحلیل سیاست خارجی کشورها را تابعی از عوامل داخلی و خارجی می‌داند. از جمله این نظریه پردازان و لفرام هانریدر و جیمز روزناست. (سیف زاده، ۱۳۶۸: ۸۲-۱۷۱)

روزنا در مدل پیوستگی سیاست خارجی رفتار کشورها را تحت تاثیر پنج عامل می‌داند:

۱. نظام بین الملل
۲. فرد
۳. نقش
۴. حکومت
۵. جامعه

نظام بین الملل

از زمان پیروزی انقلاب اسلامی ایران نظام بین الملل و در رأس آن آمریکا همواره با ایران رابطه مسالمت آمیزی نداشته و از هر اقدامی برای مقابله با ایران چشم پوشی نکرده است. در زمینه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در طول حیات طیبه ۳۴ ساله خود، با گروه، گروه، گروه از تحریم های اقتصادی مواجه شده است. تحریم های «جیمی کارتر» در ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی مبنی بر دستور توقیف بالغ بر ۱۲ میلیارد دلار از دارایی های منقول و غیرمنقول ایران در ایالات متحده آمریکا و همچنین نقود ایرانی در بانک های این کشور و سرباز زدن دولت آمریکا از تحویل برخی تجهیزات نظامی خریداری شده پیش از پیروزی انقلاب همانند هواپیماهای اف ۱۶، ناو و قطعات یدکی نظامی. دومین گروه از تحریم ها پس از تجاوز نظامی رژیم بعث عراق به خاک ایران، با همراهی بیش از ۳۰ کشور در کنار آمریکا بدلیل هراس از گسترش نفوذ جمهوری اسلامی و اسلام سیاسی و انقلابی در رژیم های دست نشانده منطقه و لرزه های مداوم آن بر پایه های نظام های غربی بود؛ که سبب شد تا سازمان ملل متحد نیز به عنوان ابزار تحقق منافع و خواسته های نامشروع قدرت ها درآید. گروه سوم تحریم ها پس از پایان جنگ تحمیلی هشت ساله با هدایت آمریکا و رژیم صهیونیستی و با هدف منع سرمایه گذاری در ایران و بازسازی ویرانی های جنگ در مدت ۱۵ سال مثل قانون «داماتو» و ممنوعیت هرگونه سرمایه گذاری بیش از ۲۰ میلیون دلار در ایران. چهارمین دسته از تحریم ها در راستای سیاست قدیمی «ارائه مشوق برای پیش بردن به سوی هدف و ارائه تنبیه برای رفتار بد» یا همان استراتژی نخ نما شده «چماق و هویج» و وجهه ای قانونی دادن به آنها با دخالت دادن شورای امنیت سازمان ملل در وضع تحریم ها علیه ملت ایران جهت هدفمندتر کردن تحریم های یکنجانبه خود. پنجم دسته از تحریم ها و شدیدترین

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

آنها در مسئله انرژی هسته‌ای از طرف قدرت‌های بزرگ علیه ایران اعمال شده است. (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۸۱: ۳۲۰-۵۲۸)

فرد

در تشکیلات حکومت جمهوری اسلامی ایران، به روایت اسناد و مدارک، بخصوص قانون اساسی، مراجع رسمی و محقق به اظهار نظر و تصمیم‌گیری در سیاست خارجی عبارتند از:

۱. قانون اساسی
۲. مقام رهبری
۳. مجلس شورای اسلامی
۴. دولت به معنای قوه مجریه
۵. وزارت امور خارجه

بالاترین مقام برای اخذ تصمیمات کلان در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، مقام رهبری است. (قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران) در اندیشه مقام معظم رهبری، اقتصاد مقاومتی در پیوندی مستقیم با اقتدار اقتصادی معنا می‌یابد. می‌توان اینگونه تعبیر کرد که از دیدگاه رهبری موثرترین راه دستیابی به اقتدار اقتصادی بعنوان نیاز اساسی نظام اسلامی در شرایط کنونی تبعیت از الگوی اقتصاد مقاومتی است. در واقع اقتصاد مقاومتی را می‌توان نوعی الگوی اقتصاد بومی برای شرایط امروز اسلامی به شمار آورد. الگوی که می‌تواند ضامن استقلال و سربلندی ملت ایران در شرایط کنونی و فرارو باشد. این الگو اقتصادی همچنین می‌تواند در ابعادی وسیعتر در خدمت اثبات کارآمدی الگوی مردم‌سالاری دینی قرار گیرد. از الزامات و ضروریات معرفی این الگو در جهان امروز شاخصهای عینی در جهت مطلوبیت و برتری آن الگو نسبت به الگوهای رقیب است. در چنین حالتی است که در گفتمان رهبری، اقتصاد و شاخص‌های اقتصادی بعنوان جلوه بیرونی مردم‌سالاری دینی، در ارتباط با تحقق این رسالت تاریخی انقلاب اسلامی واجد اهمیت می‌شوند. (کمالی زاده، ۱۳۹۱: ۴)

نقش

جایگاهی که نمایندگان مجلس بعنوان نماینده مردم در دستگاه قانون‌گذاری برعهده دارند و جایگاهی که ریس جمهور بعنوان ریس دولت برعهده دارد. پیروزی محمود احمدی نژاد در انتخابات ریاست جمهوری در ۳ تیر ۲۰۰۵

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

با طرح شعارها و برنامه هایی همچون مبارزه با فساد، برقراری عدالت و مدیریت قاطع و سازش ناپذیری در مسئله هسته‌ای تاثیر بسیار زیادی بر سیاست خارجی ایران داشت. از دیدگاه وی، دولت ملی در چارچوب ایدئولوژی و جهان بینی اسلامی - شیعی تعریف می‌شود و از سرشتی کاملاً دینی و عرفی برخوردار است. منافع و اهداف ملی بر حسب ارزشها، آرمانها و اصول اسلامی و انقلاب اسلامی تعریف می‌شود.

در این زمان اکثریت نمایندگان مجلس نیز همین دیدگاه را داشته‌اند.

حکومت

از همان ابتدای انقلاب اسلامی، با شعار نه شرقی و نه غربی ندای مبارزه با استکبار جهانی و حمایت از ملل مستضعف را سر داده است. بنابراین سررشته سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران به زنجیره بی‌شماری از عناصر تاثیرگذار همچون تأثیر آموزه‌ها و تعلقات مذهبی، نگاه تاریخی و آرمان‌گرایی سنتی ایرانی‌ها نسبت به دوستان و دشمنان، محیط ذهنی و پیرامونی پیوسته است. (سیدنژاد، ۱۳۸۹) در این میان مهمترین عوامل تاثیرگذار بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران آموزه‌ها و تعلقات مذهبی است. همچنان که در اصل ۱۱ قانون اساسی آمده است:

«به حکم آیه کریمه «ان هذه امتکم امه واحده و انا ربکم فاعبدون» همه مسلمانان یک امت‌ند و دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است؛ سیاست کلی خود را بر پایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد و کوشش پی‌گیر به عمل آورد تا وحدت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام را تحقق بخشد.» طبق اصول مزبور، خطوط کلی سیاست خارجی نظام جمهوری اسلامی ایران شامل: ۱- نفی سلطه‌جویی ۲- نفی سلطه‌پذیری ۳- حفظ استقلال همه جانبه ۴- ممنوع بودن قراردادهایی که باعث سلطه بیگانه بر کشور می‌گردد. ۵- آرمان خود دانستن سعادت انسان در کل جامعه بشری ۶- به رسمیت شناختن استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل به عنوان حقوق همه مردم جهان ۷- خودداری کامل از هر گونه دخالت در امور داخلی ملل دیگر ۸- حمایت از مبارزات حق‌طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در همه جهان ۹- قبول پناهندگی سیاسی ۱۰- تفکیک ناپذیری آزادی، استقلال و وحدت و تمامیت ارضی کشور ۱۱- دفاع از حقوق همه مسلمانان جهان ۱۲- عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر ۱۳- روابط صلح‌آمیز و حسنه متقابل با دُول غیر محارب ۱۴- احترام به قراردادهای و معاهدات بین‌المللی ۱۵- حل اختلافات بین‌المللی از طریق مسالمت‌آمیز و پذیرش حکمیت بر اساس حق و عدل ۱۶- تعاون و مشارکت و نقش فعال داشتن در امور بین‌المللی ۱۷- مقابله به مثل در موارد لازم ۱۸- تقدیم و ترجیح روابط با کشورهای اسلامی بر کشورهای غیراسلامی.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

در اصل ۱۷۶ درباره فلسفه تشکیل شورای عالی امنیت ملی آمده است: «به منظور تأمین منافع ملی و پاسداری از انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی و حاکمیت ملی، شورای عالی امنیت ملی ... تشکیل گردد». یکی از وظایفی که در این اصل برای شورای عالی امنیت ملی ترسیم شده است بهره‌گیری از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی است. یکی از رهکارها و اقداماتی که جهت تأمین این امر مهم ارائه شده است رسیدن به خودکفایی در عرصه‌های مختلف از جمله خودکفایی اقتصادی است. در واقع یکی از عوامل نفوذ اجانب و سلطه بیگانگان، فقر و نیاز و ضعف یک کشور در زمینه اقتصادی و علوم و فنون و صنعت کشاورزی است. نابرابری کشورها در این زمینه‌ها، همواره رابطه سلطه‌گری و سلطه‌پذیری را به همراه داشته است. در این روند، کشورهای توسعه نیافته (جهان سوم) در مقابل کشورهای قوی و توسعه یافته، وضع شکننده و غیر مطمئنی دارند و در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های آنها قادر به رقابت نیستند. این شکنندگی طبعاً وابستگی را به دنبال می‌آورد. امروزه اقتصاد و علوم و فنون و صنایع و کشاورزی، نقش بسیار مهمی در زمینه استقلال یا وابستگی یک کشور بازی می‌کند؛ زیرا این امور از نیازمندی‌های روزمره جوامع بشری هستند. اگر جامعه‌ای در این زمینه‌ها به خودکفایی رسیده باشد، بدون وابستگی و اتکای به دیگران، می‌تواند نیاز خود را برآورده کند و گرنه برای تحصیل آنها، چاره‌ای جز وابستگی و تن دادن به سلطه بیگانه ندارد. خودکفایی و خوداتکایی فضیلتی است که قبل از هر چیز باید در باور و ذهنیت افراد یک جامعه پدیدار گردد تا در عرصه عمل و عینیت آثار و برکات خود را نشان دهد. اسلام با تجلیل فراوان از علم و عالم و فریضه دانستن آن و برداشتن تمام قیود زمانی و مکانی در فراگیری آن^{۱۱۶} راه را برای خودکفایی جوامع اسلامی در عرصه علوم و فنون باز کرده است. (شیخ حر عاملی، ج ۲۷: ۲۷) اسلام با بیان‌های متفاوت مسلمانان را به رسیدن به عزت و اقتدار و خوداتکایی و خودکفایی و استقلال ترغیب کرده است، نظیر: «لَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا»^{۱۱۷} یعنی خداوند هرگز کافران را بر مؤمنان تسلط، نداده است. «وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ وَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَ اللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ»^{۱۱۸} یعنی خداوند سخن (یا آیین) کافران را پایین (مغلوب و شکست خورده) قرار داد و سخن خدا (یا آیین او) را بالا (پیروز و غالب) قرار داد. خداوند شکست‌ناپذیر و حکیم است. «وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزِنُوا وَ أَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»^{۱۱۹} یعنی سست نشوید و

^{۱۱۶} «أَطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى اللَّحْدِ»

^{۱۱۷} نساء/ ۱۴۱.

^{۱۱۸} توبه/ ۴۰.

^{۱۱۹} آل عمران/ ۱۳۹.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

غمگین نگردید و شما برترید اگر ایمان داشته باشید. «الإسلامُ يعلُّوا ولا يُعلَى عليه»: یعنی اسلام برتری پیدا می کند و چیزی بر او برتری پیدا نمی کند. (شیخ صدوق، ج ۴: ۳۳۴)

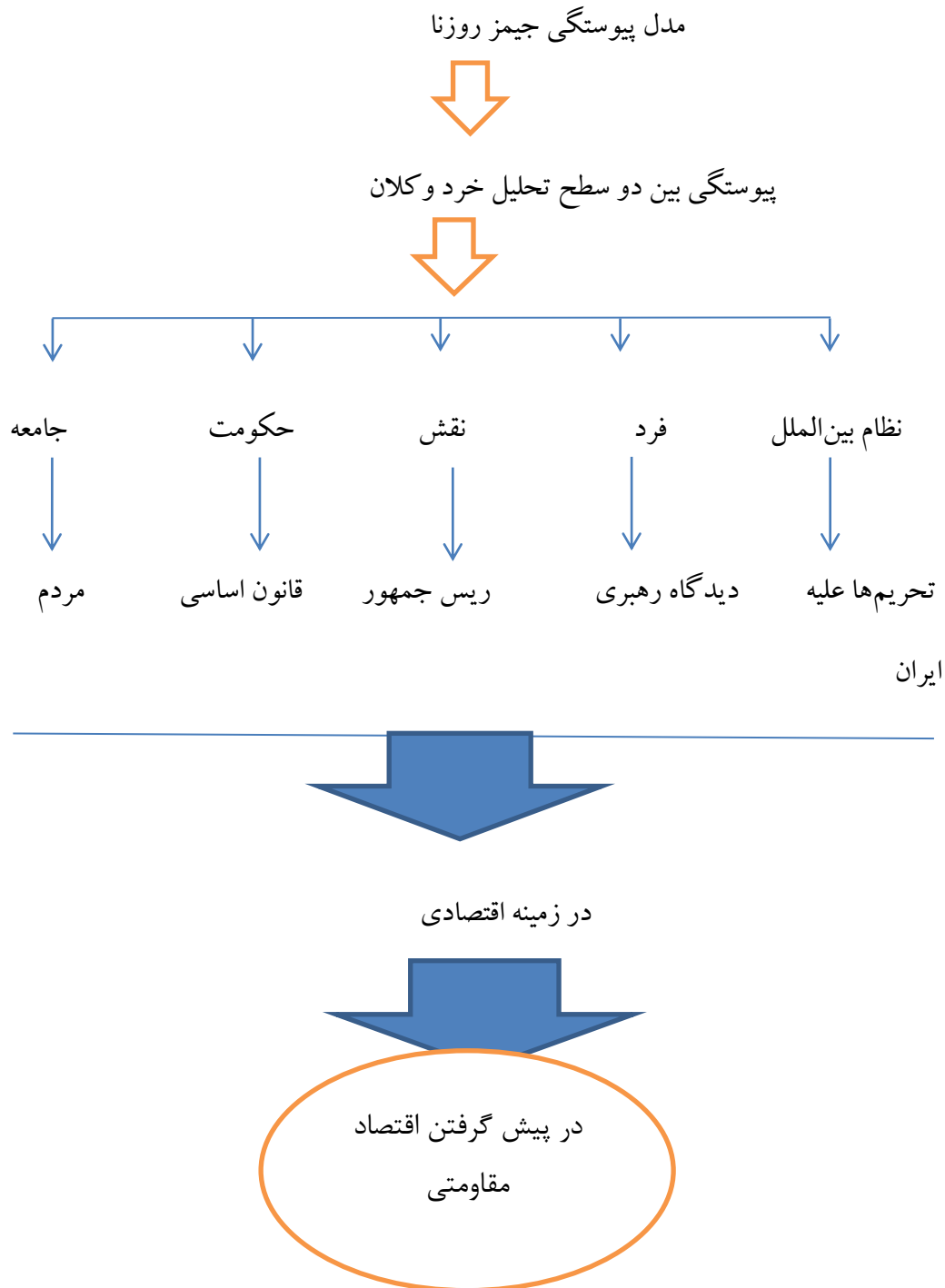
جمهوری اسلامی ایران بعنوان یک کشور اسلامی که سیاست خارجی خود را بر مبنای اصول اسلامی تدوین نموده است؛ در همین راستا در اصل دوم و سوم قانون اساسی خود برای رسیدن به استقلال و خودکفایی در عرصه های گوناگون به امر زیر اشاره می کند:

۱. آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی.
 ۲. تقویت روح بررسی و تنبُّع و ابتکار در تمام زمینه های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان.
 ۳. تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی و نظام اسلامی کشور.
 ۴. پی ریزی اقتصاد صحیح و سالمانه بر اساس ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف سازی هر نوع محرومیت در زمینه های تغذیه مسکن بهداشت کار تعمیم بیمه، در واقع این هم بندی است که خودش دهها اصل دیگر را به دنبال دارد.
 ۵. تأمین خودکفایی در علوم و فنون و صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها.
- و همچنین در اصل **اصل ۱۵۳**: «هر گونه قرار داد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی، فرهنگ، ارتش و دیگر شئون کشور گردد ممنوع است.
- با مراجعه به اصول انقلاب اسلامی، ایستادگی در برابر ظلم و قدرتهای استکباری را بسیار درخشان می یابیم به طوری که از ابتدای شکل گیری انقلاب اسلامی، مقابله نظام سلطه با آن آغاز شده و این برخورد علاوه بر سپهر سیاست سایر حوزه های اقتصادی، فرهنگی، امنیتی و غیره را نیز دربرگرفت که در این میان استراتژی مقاومت ملت و دولت ایران در ناکامی استکبار جهانی نقشی اساسی را ایفا کرده است. (گفته های رهبر) **جامعه**

مردم ایران از قدیم الایام مردمی مذهبی و ضد استکبار بوده اند، بنابراین اصول ۱۵۲ تا ۱۵۵ قانون اساسی را در مورد سیاست خارجی پذیرفته اند. رهبر انقلاب هم در مورد الزامات اقتصاد مقاومتی بر نقش هرچه بیشتر مردم و بخش خصوصی در اقتصاد تاکید کرده اند.

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

با توجه به مطالب بالا ضرورت اقتصاد مقاومتی را می توان به این شکل مطرح کرد:

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

با توجه به افزایش فشارهای اقتصادی نظام سلطه و نیز آمادگی فراوان کشور برای جهش و پیشرفت، رویکرد مقاومت اقتصادی کارایی لازم را ندارد؛ زیرا به صورت دائم و مقطعی به دنبال رفع آثار سوء آفند دشمن در حوزه اقتصاد بودن شرایط جهش کشور را فراهم نمی کند؛ لذا طرح استراتژی اقتصاد مقاومتی ضروری به نظر می رسد تا با آینده پژوهی دقیق و عالمانه تمامی فرصتهای آتی دشمن برای ضربه زدن به اقتصاد کشور شناسایی و راهکارهای مناسب را در سطوح مختلف به کار گرفته شود تا بتوان تهدیدها را تبدیل به فرصت کرد و زمینه جهش کشور را فراهم نمود؛ این مسأله آنقدر اهمیت دارد که شاید بتوان در عصر کنونی، اقتصاد مقاومتی را به عنوان یکی از مولفه‌های مکتب اقتصادی اسلام معرفی کرد.

الزامات اقتصاد مقاومتی از دیدگاه رهبر معظم انقلاب:

۱. مردمی کردن اقتصاد: همه دستگاه‌های کشور باید تلاش کنند تا مردم وارد میدان اقتصاد شوند.
۲. بخش خصوصی را باید فعال کرد: اصل ۴۴ قانون اساسی
۳. کاهش وابستگی به صنعت نفت
۴. اتکا به صنایع دانش بنیان
۵. مدیریت مصرف: مصرف متعادل و پرهیز از اسراف و تبذیر
۶. تعادل در مصرف و مدیریت مصرف و استفاده از تولیدات داخلی (بازخوانی دیدگاه مقام معظم رهبری

درباره اقتصاد مقاومتی)

اقتصاد مقاومتی اقتصاد زنده، رو به جلو و رشدیابنده است. اقتصاد مقاومتی پاسخ به این سوال است که چگونه می-توان در شرایط فشار و تهدید، رشد اقتصادی را ادامه داد و وضعیت رفاه مردم را بهبود بخشید.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

نتیجه گیری

بنا بر پیش‌تنوری روزنا ۵ عامل: فرد، نقش، جامعه، نظام بین‌الملل و حکومت مهمترین نقش را در انتخاب یک الگوی سیاست خارجی ایفا می‌کنند. با توجه به اینکه الگوی اقتصاد مقاومتی به‌عنوان الگوی حاکم بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در زمینه اقتصادی پذیرفته شده است، با بررسی این ۵ عامل در انتخاب الگوی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران به نتیجه می‌رسیم که همه عوامل فوق با دلایل ذکر شده بر انتخاب این الگو تأکید دارند. و می‌توان گفت که مؤثرترین راه دستیابی به اقتدار اقتصادی به‌عنوان نیاز حیاتی نظام اسلامی در شرایط کنونی پیروی از اقتصاد مقاومتی است. زیرا که این الگو می‌تواند ضامن استقلال و سربلندی ملت ایران را در شرایط کنونی فراهم سازد.

فهرست منابع

۱. بهزادی حمید، اصول روابط بین‌الملل و سیاست خارجی، تهران: دهخدا، ۱۳۷۳.
۲. حر عاملی، وسائل الشیعه، مکتبه الاسلامیه، ج ۲۷.
۳. دهقانی فیروزآبادی سید جلال، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، چاپ سوم، تهران: سمت، ۱۳۸۱.
۴. سیف زاده سید حسین، "پژوهشی در نظریه پردازی سیاست خارجی"، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۲۵، دی ۱۳۶۹.
۵. _____، نظریه‌های مختلف در روابط بین‌الملل، تهران: نشر سفیر، ۱۳۶۸.
۶. سیدنژاد سید باقر، "مطالعه تحلیلی و تطبیقی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران با نظریه سازه‌نگاری"، مطالعات تحلیلی و تطبیقی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳، شماره ۴۹، تابستان ۱۳۸۹.
۷. شیخ صدوق، من لا یعضر الفقیه، ج ۴.

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها" دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

۸. قاسمی فرهاد، اصول روابط بین الملل، چاپ اول، تهران: میزان، ۱۳۸۹.

۹. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۱۰. کمالی زاده محمد، شاخص‌های اقتصاد مقاومتی در اندیشه مقام معظم رهبری، نشریه سیاسی اجتماعی و اقتصادی، شماره ۸، مرداد ۱۳۹۱.

۱۱. منصوری جواد، نظری بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۵.

دانشگاه رازی ۱۵ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴

همایش ملی اقتصاد مقاومتی "چالشها، واقعیتها، راهکارها"

ANALYSIS OF RESISTANCE ECONOMIC IN FOREIGN POLICY

Ali falahatii ۱

Manzar amraei ۲

Zahra behzadi ۳

Mohammad saeed zabihidan ۴

Foreign policy as a pre-planned strategy or series of action by the government decision to Aim at achieving certain goals with in the framework of international national intrrvest In a series of wich is based on values and norms of government written and executive is Required respest them with other countries.The Islamic republic of iran as Islamic country With a foreign policy based on the principles of Islamic that this principles are in conflict With the views of the international system and do not accept hegemong super powers.So the Power in the international system against iran and they have employed different economic Policies against iran,including sanction economic that spread from these countries.The result Of these sanctions for iran to adopt self-reliance and resistance economics that in long time Will follow prosperity and increased GDP.

^۱ - دانشیار اقتصاد دانشگاه رازی کرمانشاه، ۰۹۱۸۳۳۲۴۲۵۳

^۱ کارشناس ارشد مطالعات منطقه‌ای گرایش ایران دانشگاه شیراز- amraeim۸۹@yahoo.com

^۱ دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه شیراز - behzadi۱۳۹۱@gmail.com

^۱ - دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه رازی کرمانشاه، zabihidansaeed@yahoo.com ، ۰۹۱۷۷۱۰۷۴۶۵